

לך-לך

מאמרים ושיחות ממויך הגה"צ
רבי יצחק משה ארלנגר שליט"א

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וגו' (בראשית י"ב א'). במדרש (בר"ר ל"ט א') "רבי יצחק פתח (תהלים מ"ה) "שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך", אמר רבי יצחק משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה אמר לו אני הוא בעל הבירה, כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם".

היום הלולת ה"מאור עיניים", ובספרו הק' כתב יסוד גדול, שכך הוא בכל ישראל כל אחד ואחד שמתאמץ לגלות את ה', מציץ עליו בעל הבירה ומתגלה אליו. אמנם צריך לזה מסירות נפש וגייעה גדולה, וגם אז לא נאמר "הביט עליו בעל הבירה", כי אם

"הציץ", מפני שהחיות רצוא ושוב ואינו נשאר במצב של התגלות, רק מציץ ומתגלה לרגע ותיכף מתכסה האור ומניח מקום לעבודת האדם לזכות אל הגילוי בזכות מעשיו. רק לעתיד לבוא נאמר "ואמר ביום ההוא הנה אלוקיני זה קיוניו לוי", רק אז תהיה התגלות קבועה שתאיר ארץ מכבודך.

ואיתא ב'מאור עיניים' עוד בשם בעש"ט הקדוש, כשבא לזרוק אבן, ככל שינמיך ידו תחילה כך יקלע האבן למרחק יותר גדול, וכמו כן ככל שנפל אדם למקום נמוך ומתחזק לעלות משם, כך זוכה להתעלות למדרגות רמות יותר, ולכן הכניס הקב"ה את הנשמה הקדושה בתוך גוף נגוף משכא דחויא, והנשמה משועבדת לגוף לתת לה כל צרכיה או כל מה שנדמה לו שגופו צריך, ובספרים הקדושים רמזו על זה את מחלוקת אברהם ולוט, "ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט" (בראשית י"ג ז), וכל חי האדם האדם הוא נמצא בתוך מחלוקת זו שהחומר מבקש לגבור על הרוח, והעבודה להגביר הנשמה על החומר, עד שאומר לכח החומר "הפרד נא מעלי אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה". הקב"ה אמר לאברהם "לך מארצך", הוא ציווי לכל אדם מזרע אברהם לצאת מן הארציות, והדרך להגביר את חלקי קדושת נשמתו על חומר הגוף, הוא ע"י מיאוס תאוות העולם במחשבה, כמו שמבואר בכתבי המגיד הגדול ז"ע דכולהו בחכמה איתברירו, כפי מה שמבאר במחשבתו כך יוכל לפעול למעשה.

ובענין הזה כתב ה'מאור עיניים' בפרשתן בירידת אברהם למצרים עם שרה בזה הלשון, "וירד אברם מצרימה שירד ממדרגתו הקדומה, כי הרשעים שבדור המבול הפילו בחינת התורה והמחשבה למקום קליפת מצרים שעל ידי זה הוצרכו ישראל להיות שם ולברר הניצוצות ולייחדן כמקודם, כי המצריים היו שטופי זימה והמקור היה מעולם האהבה שנפלה שם מהתורה שהיא בחינת חסד וכו' ובימי אברהם עדיין לא היה הבריר לגמרי ולכך בבואו למצרים ירד ממדרגתו והתחילו לבוא אצלו מחשבות מבחינת השבירה כמו שכתוב (משלי כ"ד, ט"ז) "שבע יפול צדיק וקם" רצה לומר כי הצדיק יפול בבחינת השבע שהן שבע מיני מחשבות שנפלו ממקורן, אך על ידי שהוא צדיק וקם ומייחד לשרשן למקור המחשבה שנקרא חכמה בחינת אחותי, ונחשב לו עבדות על ידי זה יותר, לכן אמר "הנה נא ידעתי" כי נפלתי ממדרגתי עד שידעתי כי אשה יפת מראה את, מה שאין כן מקודם" עכ"ל.

וכן הוא בכל אדם, שכל ירידות שיש לו, הם בחינת "וירד אברם מצרימה", שהאדם מבקש לעבוד את ה' ולעלות ממדרגה למדרגה בלי שום עיכוב, אולם הבורא חפץ שירד מצרימה כדי שיהיה אח"כ "ויעל אברם" שיעלה ממקום נפילתו ויעלה עמו ניצוצות קדושים שהיו שם בשבי הקלי, וכשהוא נמצא שם במקום נפילתו מציץ עליו בעל הבירה ונותן לו כח להתעלות ממקום נפילתו. זה סוד העולם שמוכרח אדם ליפול, כי בלא נפילות אינו יכול להעלות את המידות הנפולות, וע"ז כתב ה"מאור עיניים" בפרשת תרו, כשאמרו ישראל נעשה ונשמע אמר הקב"ה "מי גילה רו זה לבני לשון

שמלאכי השרת משתמשין בו", ולכאורה מה הסוד הגדול שיש בוה, אלא שהבינו בני ישראל שלא בכל עת יהיו במדרגה גדולה כמו בקבלת התורה, כי זה חוק הבריאה דשבע יפול צדיק וקם והחיות רצוא ושוב, לכן הקדימו ואמרו "נעשה" שהוא מדרגה קטנה קודם "נשמע", והיינו שקיבלו עליהם לעבוד את ה' גם במדרגות קטנות כשהם במקום הנפילה, וזה היה חידוש שהשכילו להבין סוד זה שהוא סוד הבריאה "לשון שמלאכי השרת משתמשין בו". וסיים שם המאו"ע בלשונו הק' "וזהו עיקר ההילוך וההנהגה הישראלית", ומסיים דבריו "ובמה יבוא להשם יתברך כשנפל ממדרגתו שהרי ניטל ממנו המוחין והדעת, אף שהשם יתברך הוא מלא כל הארץ כבודו דהיינו אפילו במקום שהוא כל הארץ שכולו ארציות שהוא רק חומר עב אף על פי כן מלא כבודו יתברך, והנה השם יתברך נקרא חיי החיים דהיינו שכל החיים שבעולם בהמות חיות ועופות ומין האדם החיות שלהם הוא השם יתברך, וזהו חי החיים, שהיה יתברך החיות של כל החיים, ויחשוב כשנפל ממדרגתו הלא חי אני, ומי הוא החיות שלי, הלא הבורא יתברך, ונמצא יש כאן גם כן הוא יתברך, אך שהוא מצומצם מאוד".

וזה סוד נפילת אפים שגילה האריז"ל, כשהנשמה מגיעה למקום נמוך נעשה בחינת מצא מין את מינו וניעור, שמתעורר הניצוץ קדוש שבמקום ההוא ונשאב אל קדושת נשמתו ומתאחו בו ומתעלה על ידו. לכן הזהיר האריז"ל בכוונות נפילת אפיים שלא יעשה מי שאינו ראוי, משום סכנה שלא ידבקו בו כוחות שאינם מהקדושה. ואפילו כשהוא שקוע בתוך מקום חטא, גם שם אמרו חז"ל "גברא במחותרתא רחמנא קריה", שאף במקום חטאו נמצא הבורא ומחייהו, וברגע שמתגבר על החטא ועולה משם, מעלה עמו את חיות הקדושה הזאת. וכמו שדיברנו מענין נשמות, כך יש מידות שהם כוחות עליונים שהכניס הבורא בבריאה, ונתן לאדם את כל המידות שיוכל לעבוד בהם את השם, אולם חומר העולם מושך את האדם להשתמש במידות לענייני העולם, וגם ע"ז מצוה הבורא "לך לך מארצך", מן המידות שנמצאים בתוך הארציות, להעלותם לקדושה בעבודת השם.

וביתר עומק, כל האורות הקדושים והכוחות האלו השורים בתוך העולם, מכונים בשם שכינה הקדושה, שהם חלקי אלוקה ממעל, כמו שאמר שלמה המלך "ה' אמר לשכון בערפל בנה בניתי בית זבול לך" (מלכים א', ח' י"ב), וכשאלו חלקי הקדושה נמצאים במקום ציה חושך וצלמות, נקרא בשם גלות השכינה, ואז הוא צער כביכול למעלה ומתעורר גם צער בתחתונים, שהשכינה חובקת אשפתות כמו שאמר המלאך לבית יוסף "ואני מושלכת בעפר חוקבת אשפתות", ולכל איש ישראל יש כח בידו להעלות השכינה ממקום משכנה באשפתות, שאם יש לו לאדם חלילה ממון שאינו כשר, או אף ממון כשר אלא שהוא משועבד כולו בתאוות הממון, וכדומה בשאר תאוות, אז הוא קשור באשפה בעפר ומכריח את ניצוץ הקדושה להישאר שם חלילה, אך אם דרכיו בעולם הם לשם שמים, אז פודה את השכינה ממקום מאסרה.

וע"ז נאמר גם "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה כי איננו", ואמרו דרחל היא השכינה הקדושה, שמבכה על בניה הם ניצוצי הקדושה שמפוררים בדומם צומח חי ומדבר, בתאוות רעות, ומי שאוזניים לו שומע את קול רחל אימנו קול השכינה המייללת "נהי בכי תמרורים", כמו שאמרו בזוהר שהשכינה אומרת "נתנני ה' בידי לא אוכל קום" וכו'. כשמעלים כל זאת על לב, לא תוכל הנשמה הקדושה שבקרבינו לעמוד מנגד, ואז נתעורר להתבונן מהו שליחותינו בעולם, שלא לחינם נשלחנו לדרך רחוקה שאמר הבורא לנשמה כשהיתה למעלה "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", ממקום מנוחתה בגן עדן באוצר הנשמות, מקום מולדתה ובית אביה שהיתה יושבת תחת כיסא הכבוד, "אל הארץ אשר אראך", כדי להחזיר

משם אוצרות המלך שנתפזרו. זו עבודתנו בעולם לברר אוכל מתוך פסולת, ולהגביר האור על החושך, עד שיהיה כבוד ה' מלא את העולם כמים לים מכסים בהתגלות משיח צדקינו במהרה בימינו.
(רעוא דרעוין פרשת לך לך תשפ"ג)

מילין יקירין

דברי חיזוק לאור המאורעות הקשים

כהיום הזה עומדים אנו ב"עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע", אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר, אמנם ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם. הרב"ש ע"ה הכניס אותנו בתוך ארס הנחש ממש, כמ"ש הר"ש"ש בנהר שלום שהעולם הזה נמצא בתוך ארס הנחש, ועל אחת כמה וכמה בדור הזה עקבתא דמשיחא, עובדי השם אשר לא כרעו לבעל נמצאים בעומק ארס הנחש ממש, וזה היה רצון הבורא שממקום נמוך כזה נוציא את הניצוצות האחרונים בתיקון חטא הנחש להוציא בלעה מפיו ולהחזירם לקדושה, לכן סיבב מסבב כל הסיבות שנהיה בתוך ערב רב, ולהתאמץ בעבודה להישאר קשורים בבית"ש, שנוכל לזעוק בלב שלם "ללא בגדו בך הושענא והשיענא נא".

והעיקר לידע שכל דבר קטן וגדול בעולם הוא מאת ה' מן השמים, שום דבר לא נעשה מעצמו, ועצם אמונה זו שאנו מאמינים בו ית' בכל פרט ופרט, מעלה את כל ניצוצי הקדושה הפזורים, וככל שמעלים עוד ניצוצות, לא נשארים חלקי קדושה נפזרים שיוכלו להחיות את כח הטומאה, אשר כידוע כל חיותם הוא רק מה שיונקים מהקדושה, וכיון שאין להם עוד מקור חיות, ממילא נכנעים ומתבטלים מהעולם, ואז יתהפכו גם הרחוקים מדבר ה' שנתפסו בתוך הערב רב וישונו בתשובה כיון שלא יהיה עוד חיות ממקור הטומאה, ואז תהיה התגלות משיח צדקינו ותיקון העולם במהרה. נמצא ככל שאנו מגבירים את האמונה והדבקות בהש"ת, כך אנו מקרבים הגאולה עד שיהיה "יתפרדו כל פועלי אוון", ובאמת זוהי עבודת "הכנעה הבדלה והמתקה" כידוע מהבעש"ט הקדוש.

ועתה חובת השעה הוא להתחזק באמונה, אדרבה כיון שהבלבול גדול מאד, מוכרחים לחדד המחשבה לדעת מה תפקידנו בעולם ומה רצון ה' מעמנו בדור כזה, להגביר כח האמונה בידיעה ברורה כשמש שלא שום פוליטיק וחשבונות גרמו לצרה הזאת, אנו ביד ה' ורק אליו אפשר לפנות "אבינו מלכינו בטל מחשבות שונאינו", שאנו יודעים את רצונם של שונאי ישראל לכלות שם ושארית מישראל חלילה, ואנו יודעים גם כן שאין ביד שום בר אנוש להצילנו מידי זדים ואין לשום אדם כח ללחום כנגדם, רק הקב"ה בכבודו ובעצמו, ולזכור היטב שאיננו לבד בעולם כי אם אחוזים ביד הבורא שעושה בנו כרצונו, ודייקא ע"י חיזוק האמונה וחידודה יום יום שעה שעה, שלא בחיל ולא בכח, לא בזרוע ולא בכלי זיין ניצל מידיהם, כי אם באמונת השם ובשימת בטחונינו בו ית', רק זה אשר יגן בעדינו, כמו שאמר הבורא בעצמו "מחצתי, ואני ארפא".

וכאשר נתחזק באמת באמונה זו ובידיעה ברורה זו, יתבטל כח הרע מן העולם עד שיכירו וידעו גם אחינו התועים את כח מלכותיך וישונו אל ה'. שהלא זה ברור שאנו עומדים ממש לקראת התגלות משיח צדקינו, סוף אלף השישי הרבה אחרי "לפנות ערב יהיה אור", והקב"ה מצפה עוד מעט שיהיה סיפק בידנו לשוב בתשובה לכל ידח ממנו נידח, וכמ"ש בראשית חכמה' ראייה מדור המבול שגם על חטאים הכי קשים שייך תשובה, שזה היה חטאם שהשחיתו דרכם על הארץ, ובכל זאת המתין עליהם הקב"ה מאה ועשרים שנה כדי שישונו, על אחת כמה וכמה בדורינו שגם החוטאים אינם חוטאים בכוונה אחרי שכולנו חולים ומשוגעים מאריכות הגלות כלשון קדשו של היעב"ץ, וחלקים גדולים מישראל המה תינוקות שנשבו שרחמנות עליהם שאינם יודעים מאומה, ברם הם עדיין מלאים ניצוצי קדושה וחלק אלוקי ממעל.

ואיתא בזוה"ק שהשכינה הק' נקראת יונה, וע"ז נאמר "ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה", שהשכינה הקדושה אינה מוצאת מקום לשרות בה מפני שכל בניה טבועים במי המבול של זוהמת העולם, רק לעת ערב לקראת התגלות משיח צדקינו תרד רוח טהרה מן השמים, ואז "ותשב אליו היונה לעת ערב", ועד אז אנו זועקים רבוננו של עולם מה תעשה לשמך הגדול,

הלא כל אלו בניך הם, ונושאים את שמך גם אם הם אינם יודעים מזה. אנו צריכים לעורר רחמים רבים על השכינה הקדושה, ולהתאחז בחזקה בשכינה, בפרט בעת שכלל ישראל נמצאים במצב סכנה וישראל בצער, וגם השכינה מצטערת עמהם, ולהתחזק באמונה ובטחון מיט געטריישאפט צום רבש"ע, וע"ז להעלות כל הנשמות הנפולות וכל נשמתין דאלין ערטילאין, שכל הנשמות האלו הם בני השכינה ואף כי על פניהם נראים כאילו נהנים מחיי העולם, באמת נשמותיהם זועקות געוואלד וקולם הולך מסוף העולם ועד סופו, ואנחנו נטה אוזנינו לשמוע את קול צעקתם ולשוב בתשובה גם עבורם, בפרט שכל אחד מעמנו אחוזים עוד נשמות רבות בשורש נשמתו לכן אומרים לפני כל מצוה "בשם כל ישראל", וע"י שהוא מתחזק באמונה, אזי ממשיך הרהורי תשובה לכל חלקי נשמתו שנמצאים בגופים אחרים, ובאופן זה נקרב את הגאולה השלימה שאנו מייחלים לה. ועבור זה צריכים להתרחק ממשכיחי האמונה, שהם כתבי עת ועיתונים, אשר מלבד ההשקפות הבלתי ראויות שיש שם, עצם הידיעות משכיחות שהקב"ה פעל כל זאת, ולא מחשבותיו מחשבותינו ולא מה שנדמה לעיני בשר שטוב לנו הוא באמת טוב. והקב"ה יודע שבתוך החושך השולט בעולם מוזילים יהודים עפרות זהב כדי לשמור על גדרי הקדושה והחינוך והטהרה שלא יכנסו רוחות זרות בתוככי מחנינו, והקב"ה זוכר לנו זאת ומביא לנו ישועה, כמו שטענה רחל אמנו לפני הקב"ה על שמסרה סימניה לאחותה "ולא תזכור לי זאת?" כך כנסת ישראל מתחננת לפני קונו "ולא תזכור לי זאת" איך שרבות אנשים מישראל מוסרים נפשם על גדרי הקדושה לעשות רצונך, ועליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה, והקב"ה משיב לנו ומנחם אותנו כמו שניחם לרחל אימנו "מנעי קולך מבכי ועינייך מדמעה כי יש שכר לפעולתך ושבו בנים לגבולם" במהרה בימינו.

(מתוך רעוא דרעוין פרשת נח תשפ"ד)

אנפין חדתין

ולישמעאל שמעתוך הנה ברכתי אותו והפריתי אותו והרבייתי אותו במאד מאד וגו' (בראשית י"ז כ'). לכאורה יש לתמוה מהו גודל הברכה בזה שמברכים אדם שיהיה לו נכדים גוים, וכי איזה בר דעת ישמח כשיבשרו לו שיהיו לו רבבות נכדים ישמעאלים [ווער וואלט זיך געפרייט אז מען זאגט איהם ער וועט האבן א מיליון אייניקלעך אראבערס]. ומוכרחים לומר שאברהם נקרא אברהם אוהבי, והנה כשמקבל אדם מתנה אפי' דבר פחות מאד מידיד האהוב עליו בתכלית האהבה עד כדי ביטול עצמיותו אליו, הרי הוא מחשיב הדבר עד אין קץ ולרואה מן הצד נראה כחסר דיעה שמחשיב חפץ פחות כ"כ, כמו"כ היתה אהבתו של אברהם אע"ה להש"ת אהבה גדולה כזו שכל מה שנתן לו הקב"ה היה אצלו יקר שביקרים וחיבבו והעריכו עד לאין קץ בלי שום נפק"מ מהו עצם המתנה שקיבל יהיה מה שיהיה.

ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמלו בשר ערלתו (בראשית י"ז כ"ד). ידוע כי אברהם אבינו קיים את כל התורה אע"פ שלא היה מצווה לשמרה, ויש להבין מפני מה המתין אברהם אבינו לציווי ה' כדי למול, ולא מל את עצמו מקודם בלי ציווי כמו שקיים את כל התורה בלי ציווי. ומשמיה דהגר"א מתאמרא, שברית כורתים עם עוד מישוהו, וא"א לכרות ברית עם עצמו לבד, לכן היה צריך להמתין עד שיצוהו ה' ואז יכרות ברית עם ה'.

וא"ל באופן אחר, דהנה אף הקדמונים בתחילת הבריאה ידעו שיש בעולם מציאות רוחניים ועניינים נסתרים, ואפילו אומות העולם הכירו בכך, והחידוש של הקב"ה לעמו ישראל היה הגילוי שלא זו בלבד שקיימים בבריאה כוחות רוחניים אלא שיש בכח פעולה גשמית של כריתת ערלה לשנות מציאות רוחנית, והוא גילוי נורא שבעבודה עם גשמיות פועלים גדולות ונצורות ברוחניות, וזה היה גילוי מהקב"ה לישראל בלבד בציווי מצות ברית מילה, וממנו נלמד לדעת כי בכל העבודות הגשמיות שיש בעולם יש בכוחם להגביר הרוחניות או להיפך ח"ו, ולכן נימול התינוק מיד בצאתו מרחם אימו ואין ממתנים עד שיגדל, כי זהו יסוד מתחילת חיי חיותו לכל ימי חייו בעולם, וכיון שזהו ענין מחודש בבריאה, היה אברהם אבינו מוכרח להמתין על ציווי ה' כדי שיתגלה לו ענין חידוש זה, כי חידושים לא לוקחים לבד...

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת רבקה בת הר"ר יצחק אייזיק דוננברג ע"ה, נלב"ע ט"ו חשוון תשפ"ג